



TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 13774

Tarih : 05.08.2025

33602

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

Sivas'ın Zara ilçesine bağlı Dipsizgöl Köyü'nde, BARİT Maden Türk A.Ş. tarafından kurulmak istenen selestit (stronsiyum tuzu) madeni projesi, yöre halkının yaşam alanlarını, ekolojik dengeyi ve Alevi toplumunun kutsal kabul ettiği inanç mekânlarını doğrudan tehdit etmektedir.

150 hektarlık ruhsat alanının 19,14 hektarlık kısmında açık ocak yöntemiyle yürütülmesi planlanan proje için, 30.06.2022 tarihinde "ÇED Gerekli Değildir" kararı verilmiş, 28.06.2024'te de Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından IV. grup işletme ruhsatı onaylanmıştır. Projede yıllık 280.000 ton üretim öngörülmekte, yaklaşık 112.000 ton pasa da bölgedeki depolama alanında biriktirilecektir.

Ancak bu proje alanı, tarım ve ağaçlandırma alanı üzerinde yer almakta; Dipsizgöl, Kapukaya ve çevre köylerin tek su kaynaklarını kapsamaktadır. Yöre halkı tarım, hayvancılık, arıcılık ve yaylacılıkla geçimini sağlamaktadır. Madenin faaliyete geçmesi halinde tarım ve hayvancılığın sona ereceği, arıcılık faaliyetlerinin yok olacağı, bölgedeki endemik bitki örtüsü ve yaban hayatının geri dönülmez şekilde tahrip olacağı dile getirilmektedir.

Köylülerin aktardığına göre, şirketin hazırladığı Proje Tanıtım Dosyası (PTD)'nda bölgede bulunan 12 çeşme ve köylerin ana su kaynağı yer almamaktadır.

Bu durum, ÇED sürecinin bilimsel gerçeklerden uzak biçimde yürütüldüğünü göstermektedir. Köylüler, bu su kaynaklarının yok edilmesi halinde sadece kendi köylerinin değil, Zara ve çevresindeki onlarca köyün içme ve tarımsal sulama ihtiyacının da riske gireceğini ifade etmektedir. Ayrıca söz konusu dere, Kızılırmak Nehri'nin kollarından biri olup, ekosistemin bütününe etkileyecek sonuçlar doğuracaktır.

Projeye karşı çıkan köylüler ve çevre örgütleri, aynı zamanda maden alanının Alevi inancına göre kutsal kabul edilen Seyid Kasım Baba Ziyaret Alanı ve çevresindeki Beyaz Göz, Mavi Göz, Kırık Ayna ve Sessiz Dil göllerini kapsadığını belirtmektedir. Yüzyıllardır inanç ritüellerinin sürdürüldüğü bu kutsal alanın maden çalışmalarıyla yok edilmesi, yalnızca ekolojik değil aynı zamanda kültürel ve inançsal bir yıkım anlamına gelmektedir.

Yöredeki 150.000 ağacı barındıran doğal orman dokusu, arap tavşanı ve vaşak gibi nesli tehlike altındaki türlerin yaşam alanı da tehdit altındadır. Endemik türlerden olan ikiçiçekli safran gibi bitkiler yok olma riskiyle karşı karşıya kalacaktır. Böylece yalnızca ekosistem değil, aynı zamanda Türkiye'nin biyolojik çeşitlilik yükümlülükleri de ihlal edilmiş olacaktır.

ÇED kararına karşı yöre halkının açtığı dava Sivas İdare Mahkemesi'nde devam etmektedir. Henüz bilirkişi incelemesi ve keşif aşamasındayken köylüler bilirkişiye görüşlerini aktarmak istemiş, ancak jandarma tarafından engellenmiş ve uzak tutulmaya çalışılmışlardır. Bu da yargı sürecinin şeffaflığına gölge düşürmektedir.

Zara Dipsizgöl'de yaşananlar, yalnızca bir çevre meselesi değil, aynı zamanda insan hakları, kültürel haklar ve inanç özgürlüğü meselesidir. Türkiye'nin taraf olduğu Anayasa'nın 56. maddesi, Çevre Kanunu, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Biyoçeşitlilik Sözleşmesi'nin açık hükümleri uyarınca devletin, yurttaşların sağlıklı çevrede yaşama hakkını ve kültürel değerlerini koruma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1) Dipsizgöl’de verilen “ÇED Gerekli Değildir” kararının gerekçesi nedir? Bu kararın alınmasında yöre halkının ve bağımsız bilim insanlarının görüşleri alınmış mıdır?
- 2) Şirketin hazırladığı PTD’da bölgede bulunan 12 çeşme ve köyün ana su kaynağının yer almaması Bakanlığınızca nasıl değerlendirilmiştir? Bu eksiklik tespit edilmesine rağmen kararın iptal edilmemesinin gerekçesi nedir?
- 3) Proje alanının Seyid Kasım Baba Ziyaret Alanı ve kutsal gölleri kapsaması konusunda Bakanlığınızın bilgisi var mıdır? Bu durum, Alevi yurttaşların inanç özgürlüğü açısından nasıl değerlendirilmiştir?
- 4) ÇED alanının tarım ve ağaçlandırma alanı içinde kalması, Çevre Düzeni Planı hükümlerine aykırı değil midir? Bu durum neden göz ardı edilmiştir?
- 5) Maden faaliyetiyle birlikte Zara ve çevresindeki köylerin içme suyu ve tarımsal sulama ihtiyacının riske girmesi durumunda Bakanlığınızın planladığı alternatif bir çözüm var mıdır?
- 6) Proje kapsamında 150.000 ağacın bulunduğu doğal orman dokusunun zarar görmesi, iklim krizi ve biyolojik çeşitlilik kaybı bağlamında nasıl değerlendirilmektedir?
- 7) Maden sahasında bulunan nesli tehlike altındaki hayvan türleri (arap tavşanı, vaşak) ve endemik bitkiler (ikiçiçekli safran) için herhangi bir koruma planı yapılmış mıdır?
- 8) 28 Ağustos’taki bilirkişi keşfi sırasında köylülerin jandarma tarafından engellenerek görüşlerini dile getirmelerinin önüne geçilmesi hakkında Bakanlığınızın bilgisi var mıdır? Bu sürece ilişkin soruşturma başlatılmış mıdır?